

‘Trekvogels door het lint’

Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 3 oktober 2009

Gert Ottens

Inhoud:	pag.
Inleiding	3
1. De Euro Birdwatch van 2009	4
1.1 BirdLife International	4
1.2. Born to Travel-campagne	5
2. 'Methodiek' en opzet van de Euro Birdwatch	7
3. De voorbereidingen	9
4. Deelnemende vogelwerkgroepen	10
5. Achter de schermen	11
6. De trek	12
6.1. Het weer	12
6.2. Samenvatting getelde aantallen	12
6.3. De Top 10 van 2009 nader bekeken	13
6.4. Vergelijking met 1989 en 1999	16
6.5. Opvallende waarnemingen	18
7. De birdwatch in overig Europa	19
8. Persaandacht	20
9. Evaluatie	21
10. Bronnen	22
Dankwoord	23
Bijlage 1: totalen per soort	24

Omslag: Telpost Passewaay langs de Waal (Foto: Jan Stickers, VWG Tiel-Rivierenland).

Inleiding

Zoals gebruikelijk vond op de eerste zaterdag van oktober 2009 weer een birdwatch plaats, een Euro Birdwatch deze keer. Zowel de organisatie in Nederland, als de coördinatie in heel Europa, was in handen van Vogelbescherming Nederland. Dit verslag zal de aanloop naar-, en het verloop van deze dag uit de doeken doen, waarbij de nadruk op de Nederlandse activiteiten ligt.

Maar in tegenstelling tot de vorige jaargang, was het weer deze keer de grote spelbreker. Vooral de stevige (tot stormachtige) wind gooide in grote delen van het land roet in het eten. De aantallen getelde soorten en vogels vallen daardoor nogal tegen en ook was het voor vele tellers geen pretje om de telpost bemand te houden. De titel van dit verslag moet dan ook ironisch worden opgevat.

Over de deelname hadden we evenwel niet te klagen. Want naast de gebruikelijke telposten, werd in 2009 ook geteld op een tellint van de Noordzeekust tot aan de Duitse grens, langs het zogenaamde Trekvogelpad. En zoals gezegd, er deden veel werkgroepen mee die in hun werkgebied (soms zelfs meerdere) tellingen organiseerden. Maar bovenal waren verscheidene werkgroepen bereid om zich te verplaatsen naar een telpost op het tellint (soms aan de andere kant van het land)!

Ook over belangstelling vanuit de (regionale) media hadden we niet te klagen. Het belangrijkste doel van deze Euro Birdwatch was om het fenomeen vogeltrek onder de aandacht te brengen en daarmee vooral begrip te kweken voor de bedreigingen waar trekvogels mee te maken krijgen, en dat is goed gelukt. Daarnaast is het natuurlijk vooral een leuk evenement dat de Nederlandse vogelwerkgroepen en Vogelbescherming Nederland samenbrengt

In dit verslag zijn weer leuke foto's afgedrukt die we vanaf de telposten toegestuurd kregen, bedankt nog daarvoor! Hopelijk geeft dit verslag hiermee een goed beeld van de Euro Birdwatch 2009, zoals jullie deze in het veld hebben beleefd.

Gert Ottens
Medewerker vrijwilligers en vogelwerkgroepen
Vogelbescherming Nederland

Zeist, februari 2010

1 De Euro Birdwatch van 2009

Sinds 1993 organiseert BirdLife International jaarlijks een Euro- dan wel een World Birdwatch. Wanneer er tevens een World Bird Festival wordt georganiseerd (zoals in 2008 het geval was) dan is er (ook in Europa) sprake van een World Birdwatch. Zo niet, dan vindt alleen in Europa de Euro Birdwatch plaats, zoals afgelopen jaar.

Het doel van dit evenement is wereldwijd aandacht te schenken aan vogels en hun leefgebieden. Hierdoor ontstaat meer draagvlak voor beschermingsactiviteiten in de verschillende landen, doordat vogels en hun bescherming weer eens voor het voetlicht worden gebracht. Ook kan dit evenement ertoe bijdragen dat meer mensen geïnteresseerd raken in vogels, want het is natuurlijk een leuke 'happening'. In Nederland wordt dit evenement georganiseerd door Vogelbescherming Nederland. In 2009 was ook de Europese coördinatie van de Euro Birdwatch in handen Vogelbescherming.

De Euro Birdwatch is een uitstekende gelegenheid om het belang van Nederland voor trek- en wintervogels nog eens te belichten (bijvoorbeeld in de pers). Bijkomend resultaat is dat het belang van tellingen (meten = weten) voor de bescherming van vogels onder de aandacht wordt gebracht.

1.1 BirdLife International

BirdLife International is een wereldwijd netwerk van nationale vogel- en natuurbeschermingsorganisaties, en werd opgericht in 1994. BirdLife International richt zich op de bescherming van vogels en hun leefgebieden en daarmee op het behoud van de biodiversiteit op aarde. Zij werkt daarbij samen met lokale organisaties waarbij duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen leidraad is. BirdLife International heeft momenteel 67 nationale Partners en is wereldwijd actief in 105 landen. Deze nationale Partners vormen de kern van het BirdLife netwerk. Het gezamenlijke werk van de Partners wordt gecoördineerd door een Secretariaat in Groot-Brittannië en regionale kantoren in Europa, Amerika, het Pacifisch Gebied, Afrika, Azië en het Midden-Oosten.

Noodzaak tot samenwerken

Veel vogels zijn trekvogels. Zij verblijven maar een deel van het jaar in ons land. Het beschermen van deze vogels in Nederland is minder effectief als zij buiten ons land worden bedreigd. Bovendien wordt steeds meer internationale en Europese wet- en regelgeving opgesteld. Hiervan kunnen vogels in Nederland profiteren. Ook heeft ieder land de verplichting het behoud van de wereldwijde biodiversiteit serieus te nemen. BirdLife International biedt hiervoor een goed platform. BirdLife's wereldwijde netwerk van Partners en via hen van vrijwilligers en lokale groepen spelen een grote rol bij een veelheid aan beschermingsactiviteiten.

Met uitsterven bedreigd

Van de bijna 10.000 vogelsoorten op aarde worden er 1.186 met uitsterven bedreigd. Daarnaast gaan er nog eens 5.000 soorten beduidend in aantal achteruit. Alarmerende cijfers die vragen om een strategische aanpak. Deze (met uitsterven) bedreigde vogelsoorten vormen mede de leidraad voor de prioriteiten in het werk van BirdLife International en haar Partners: Voor de met uitsterven bedreigde vogelsoorten, die snel hulp behoeven, vormen speciale actieplannen de basis. Voor de overige soorten, waarvoor nog tijd is voor een meer geïntegreerde aanpak, worden de belangrijkste leefgebieden. Tevens wordt geprobeerd soorten die het nu nog goed doen, niet in de gevarezone terecht te laten komen.

1.2. Born to Travel-campagne

Het thema van de Euro Birdwatch van 3 oktober 2009 was de Flyway-campagne (*Born to Travel - bescherm trekvogels op hun wereldreis*) van BirdLife International. Vogelbescherming speelt hierin een leidende rol en wil meer aandacht voor de enorme betekenis die ons kleine land heeft voor grote groepen trekvogels. Nederland is een onmisbaar tussenstation voor de miljoenen trekvogels op hun tocht van en naar Afrika. Voor voedsel,- en rustgebieden bestaat er in Noordwest-Europa geen ander gebied dat zo belangrijk is.

Vogeltrek staat symbool voor de grenzeloosheid van de natuur.

De vogeltrek vormt een essentieel onderdeel van veel ecosystemen en van de wereldwijde biodiversiteit. Door de vogeltrek worden mensen en culturen, over landsgrenzen en continenten heen, met elkaar verbonden. Zo trekken tientallen miljoenen Boerenzwaluwen twee keer per jaar tot wel tienduizend kilometer van Europa naar Zuidelijk Afrika.

Vogeltrek: essentieel onderdeel van het bestaan

Miljoenen vogels trekken elk jaar vele duizenden kilometers. Hierbij trotseren ze woestijnen, bergen, zeeën en stormen. Vogels van slechts enkele grammen, die van de Europese bossen naar de tropische wouden in Afrika vliegen. Steltlopers als de Kanoet, die zonder rust duizenden kilometers vliegen van de Arctische toendra's naar de Waddenzee en verder naar West-Afrika. Ooievaars, die zwevend op thermiek continenten doorkruisen.

Een groep Smienten op trek (foto: Martin Hierck).

Trekvogels bedreigd

Het lijkt zo vanzelfsprekend: miljoenen vogels die gaan en komen en de seizoenen kleuren. Tellingen laten echter steeds duidelijker zien dat veel soorten trekvogels door toedoen van de mens rap in aantal achteruit gaan. Maar liefst één op de tien trekkende land- en watervogels in de regio Europa, Midden-Oosten en Afrika is wereldwijd bedreigd. Onder deze vogels vinden we Scharrelaar, Waterrietzanger en Roodhalsgans.

Bedreigingen

Te intensieve landbouw in Europa, woestijnvorming in de Sahel en het kappen van tropische bossen in Afrika. Vooral gewone landvogels als Koekoek, Spotvogel en Nachtegaal en verschillende soorten trekkende roofvogels verliezen hun leefgebied.

Bebouwing, droogleggen van moerassen en intensieve visserij bedreigen cruciale natuurgebieden, zoals inter-getijdengebieden en andere wetlands. Watervogels als eenden, steltlopers en reigers zijn hiervan afhankelijk van deze gebieden. Voor overwintering, voor voedsel onderweg, om te broeden.

Door onverantwoorde jacht in het mediterrane gebied sneuvelen jaarlijks nog steeds miljoenen trekvogels. Daarnaast staan hoogspanningsleidingen en windmolens nog te vaak op plaatsen waar grote groepen roofvogels, Ooievaars en Kraanvogels langs moeten trekken. Door botsingen sterven veel vogels.

Klimaatverandering vormt een extra bedreiging voor veel soorten trekvogels. Grote delen van leefgebieden zoals de toendra's dreigen te verdwijnen, waarvan steltlopers als de Kanoet de dupe zijn. De beschikbaarheid van voedsel verandert. Rupsen komen bijvoorbeeld te vroeg uit voor de jongen van de in Afrika overwinterende Bonte Vliegenvanger.

40% achteruitgang

De situatie is echter nog veel ernstiger. Van de 119 vogelsoorten die vanuit Europa naar Midden- en zuidelijk Afrika trekken is 40% de afgelopen dertig jaar sterk in aantal achteruit gegaan. Daarbij gaat het om een groot aantal voorheen algemeen in Europa voorkomende soorten als Zomertortel, Koekoek, Boerenzwaluw, Draaihals, Tapuit en Grauwe Vliegenvanger.

Voor roofvogels is de situatie nog erger. Meer dan de helft van de soorten roofvogels die tussen Europa en Afrika trekken is wereldwijd bedreigd, o.a. Kleine Torenvalk, Roodpootvalk en Bastaardarend. Van de trekkende steltlopers en watervogels in de regio gaat 42% in aantal achteruit, zoals Grutto en Witoogeend.

Wat moet er gebeuren?

Met de Waddenzee, de Delta, het IJsselmeergebied, en andere wetlands heeft Nederland een grote verantwoordelijkheid voor veel soorten trekvogels. Vogels behoren in deze gebieden eerste prioriteit te krijgen. Overheden moeten de verplichtingen zoals vastgelegd in de Ramsar Convention on Wetlands en de United Nation's Convention on Migratory Species nakomen. Het Natura 2000-netwerk in Europa is een uitstekend voorbeeld van een netwerk van belangrijke natuurgebieden waarvan trekvogels afhankelijk zijn. Het Europese Natura 2000-beleid dient echter beter en ambitieuzer uitgevoerd te worden.

Herstel en verbeter cruciale leefgebieden

Tegengaan van verder verlies van agrarische gebieden, waaronder weidegebieden en kleinschalige cultuurlandschappen. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de EU moet worden hervormd ten gunste van trekvogels en behoud van biodiversiteit.

Woestijnvorming van de Sahel tegengaan door gezamenlijke actie van overheden, niet-gouvernementele organisaties en lokale gemeenschappen.

Red de tropische bossen in Afrika, waar tientallen soorten trekvogels overwinteren.

Houd het boerenland leefbaar voor trekvogels. Boeren, natuurorganisaties en overheden moeten de handen ineenslaan. Investeer vooral in kwalitatief goede gebieden voor weidevogels als de Grutto.

2 'Methodiek' en opzet van de Euro Birdwatch

Tellint

De methodiek was in 2009 iets anders dan tijdens de voorgaande drie jaargangen. Want in het kader van bovengenoemde campagne wilden we (net als in 1989 en 1999) weer een tellint van telposten inrichten. En welke lijn is hiervoor beter geschikt dan het Trekvogelpad? Deze 380 km. lange wandelroute van NIVON loopt van Bergen aan Zee tot aan Enschede (zie fig. 1). In 1999 werd het Trekvogelpad geopend en vierde afgelopen jaar dus haar 10-jarig bestaan. Daarnaast had ook Vogelbescherming Nederland in 2009 reden voor een feestje: de vereniging bereikte namelijk de respectabele leeftijd van 110 jaar! Tenslotte kunnen we proberen de telgegevens van 2009 vergelijken met die van respectievelijk 10 en 20 jaar geleden. En dat levert interessante (weliswaar niet helemaal vergelijkbare) resultaten op (zie 6.4).

Fig. 1. De route van het Trekvogelpad, en de bijbehorende telposten.

Het idee was om langs het Trekvogelpad gemiddeld iedere 5 km. een telpost in te richten, zodat bij wijze van spreken geen vogel aan de aandacht kan ontsnappen. Voor dat doel werd de route van het trekvogelpad in Google Earth ingetekend, en konden hierin de telposten worden 'geplaatst'. Uiteindelijk waren er 40 telposten langs het Trekvogelpad te vinden. In de praktijk bleek dat het lastig was om per 5 km. een telpost te beginnen. Ten eerste zijn niet alle plekken geschikt als telpost, zo loopt het pad voor grote delen door bosgebieden waar weinig grote open plekken zijn met uitzicht naar het noorden/oosten. Maar ook bleven de meeste werkgroepen toch liever hun eigen telpost bemannen.

Trekvogelpad sponsorwandeling

Het weekend van 3 en 4 oktober 2009 was ook het finaleweekend van een sponsorwandeling van Vogelbescherming. Langs het Trekvogelpad liepen mensen één of meer etappes, gesponsord door zoveel mogelijk vrienden en bekenden, om geld bijeen te brengen voor het Vogelbescherming Flyway-fonds. Met dit fonds worden projecten van Nederland tot Afrika mogelijk gemaakt die direct bijdragen aan de bescherming van trekvogels.

Op zaterdag 3 oktober zijn sommige wandelaars dus één of meer telposten tegenkomen. Een goede gelegenheid voor hen om kennis te maken met trektellen en vogeltrek, en met de deelnemende vogelwerkgroepen.

Opzet

Naast het tellint kon men natuurlijk ook gewoon de eigen telpost blijven bemannen. En voor alle telposten kon men kiezen uit trektellingen, gebiedstellingen (telling van alle vogels *in* een bepaald gebied) of excursies. De deelnemende vogelwerkgroepen konden tellen waar en hoelang ze wilden.

Het is dus een laagdrempelig evenement, waar in feite iedere vogelwerkgroep of telgroep, of andere belangstellenden, aan mee kunnen doen. En dat is meteen ook één van de doelen van een birdwatch: een evenement organiseren waaraan alle vogel,- en/of natuurliefhebbers kunnen meedoen.

Doordat de verschillende deelnemers vaak op verschillende manieren hebben geteld zijn de 'analyses' in dit verslag niet helemaal wetenschappelijk verantwoord, maar desalniettemin geeft het toch een beeld van 'vogeltrek' als fenomeen in Nederland, waarvan in Hoofdstuk 6 enkele resultaten worden gepresenteerd.

3 De voorbereidingen

Al in februari kregen alle vogelwerkgroepen van Nederland een eerste aankondigingbrief voor de Euro Birdwatch 2009, waarin het idee van een tellint voor het eerst werd aangekondigd (al werd er in het verslag van de World Birdwatch 2008 ook al van gerept). Hier werd meteen enthousiast op gereageerd.

In mei werd deze gevolgd door een brief met daarin meer informatie en een aanmeldingsbrief. Vanaf dat moment stroomden de aanmeldingen binnen, en werd regelmatig een e-mailnieuwsbrief uitgebracht (onder de aangemelde werkgroepen) met de laatste nieuwtjes ten aanzien van de voorbereidingen. Daar waren er drie van verschenen toen ik op 9 augustus mijn rechterarm brak... Vanaf half september konden de voorbereidingen voor de birdwatch weer langzaam worden opgepakt, al was er natuurlijk wel een achterstand ontstaan.

Vooraf het intekenen van de telposten langs het Trekvogelpad ging niet altijd (meteen) goed. Maar uiteindelijk wist iedereen waar hun telpost te vinden was, en hoe er te komen. In een enkel geval leverde dat overigens onverwachte problemen op. VWG De Kempen had namelijk een telpost toegewezen gekregen in de Planken Wambuis, maar de plek was verboden voor alle verkeer. Helaas kregen de tellers een prent van de boswachter, en kon dat niet meer worden teruggedraaid toen we dat probeerden. De volgende keer zullen we dus moeten zorgen dat telposten in openbaar gebied liggen!

Officiële opening van Telpost Margarethapolder van VWG De Stelkluit (foto: Bert van Broekhoven).

Op de website van Vogelbescherming Nederland was vanaf half september een overzicht te zien van de deelnemende vogelwerkgroepen, voor zover deze langs het Trekvogelpad stonden, en hun activiteiten. Dat was in de vorm van een Google Earth-kaart. Tijdens de dag zelf werden op de site ook de doorgebelde aantallen meteen geplaatst.

4 Deelnemende vogelwerkgroepen

De meeste vogelwerkgroepen doen al sinds jaar en dag mee, maar ook mogen we ieder jaar 'nieuwkomers' verwelkomen. Blijkbaar trok ook het idee van het tellint de afgelopen keer meerdere vogelwerkgroepen aan.

In totaal hebben 105 vogelwerkgroepen meegedaan, evenveel als in 2007. Deze vogelwerkgroepen organiseerden samen 130 tellingen, waarvan dus 40 langs het Trekvogelpad. Voor een complete lijst van de werkgroepen en telgroepen, zie pagina 23.

'Live' doorbellen van de aantallen op Telpost Brummen (VWG De IJsselstreek ; foto Gerard Boogaert).

In verschillende regio's waren er weer vogelwerkgroepen die meerdere telposten hadden georganiseerd. Dat geldt bijvoorbeeld voor Vogelbeschermingswacht De Zaanstreek, Vogelwacht Uden e.o., Vogelwerkgroep De IJsselstreek, Vogelwerkgroep IVN- Bakel/ Milheeze/ Rips, Vogelwerkgroep IVN- Waterland, Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland, Vogelwerkgroep Ridderkerk/ Barendrecht, Vogelwerkgroep Eibergen en de Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard (ieder twee telposten). Vogelwerkgroep de Steltkluut had in Zeeuws-Vlaanderen de beschikking over drie telposten. Daarnaast telden de Vogelwacht Limburg en de Vogelwerkgroep van IVN- Roermond samen langs de Maas.

Daarnaast verschenen er in verscheidene tijdschriften van de deelnemende vogelwerkgroepen leuke artikelen over de plaatselijke resultaten van de birdwatch.

5 Achter de schermen

Zo goed als alle deelnemende vogelwerkgroepen werden gedurende de dag gebeld vanuit het kantoor van Vogelbescherming Nederland in Zeist.

Hierbij werden natuurlijk de aantallen getelde vogels en soorten genoteerd, maar ook zaken als bijzondere waarnemingen en leuke anekdotes. Van ongeveer 11 tot 18 uur stonden onze telefoons nauwelijks stil, want er werden door tien collega's en vrijwilligers (zie ook pag. 22) honderden telefoontjes gepleegd. Ondanks (of misschien: dankzij) dit hectische telefoonverkeer, hebben we een aantal telposten helaas niet kunnen bereiken. Vaak kwamen van deze (maar ook andere) telposten de resultaten dan later per e-mail binnen. Alle doorgebeldde en –gemailde aantallen werden meteen ingevoerd in een database. De belangrijkste aantallen werden bovendien op de website geplaatst. Deze database vormt dan weer de primaire bron van informatie voor dit verslag, evenals de verslagen van voorgaande jaren en de website trektellen.nl.

Vogelbescherming Nederland verzamelde de gegevens uit Europa. Hiervan werd op 5 oktober een verslag voor de internationale pers gemaakt. Ook de vaderlandse pers werd op de dag zelf meteen bestookt met de eerste resultaten (zie hoofdstuk 8).

6 De trek

Dit hoofdstuk beslaat het 'vogelkundige' deel van dit verslag van de Euro Birdwatch 2009, opgetekend aan de hand van de getelde aantallen. Want hoewel het een evenement is waarbij het meedoen belangrijker is dan het resultaat, is het in feite een soort simultaantelling. Daardoor geven de getelde aantallen en vastgestelde soorten een goed beeld van een gemiddelde vogeltrekdag in het najaar, in Nederland. Ook bevestigt het nog eens het feit dat Nederland een belangrijke schakel is op een internationale trekbaan, de zogenaamde 'East Atlantic Flyway' van Noordelijk Europa tot ver in Afrika.

In het belangrijkste herkomstgebied voor de vogels die Nederland aandoen tijdens de najaarstrek, Scandinavië (bijvoorbeeld te Falsterbo, Zuid-Zweden), kwam de trek de week voorafgaand aan de Euro Birdwatch 2009 nog helemaal niet op gang. Veel trekvogelsoorten, zoals lijsters, vinkachtigen en piepers leken de trek zuidwaarts vanuit Zweden nog even uit te stellen.

6.1 Het weer

De weersomstandigheden tijdens (maar vooral ook voorafgaand aan) de birdwatch kunnen deze dag 'maken of breken'. In 2009 viel dat nogal tegen: stormachtige wind was er de oorzaak van dat afgelopen jaar veel minder vogels geteld werden dan tijdens de voorgaande editie(s).

Er was vrij veel bewolking met soms wat regen, maar de hoeveelheden waren gering. Het zuiden hield het nog lange tijd zo goed als droog. De wind was zuidwestelijk en nam overdag geleidelijk toe naar vrij krachtig of krachtig, 5 of 6 en aan de kust hard tot stormachtig, 7 à 8 Bft. (Bron: KNMI).

6.2 Samenvatting getelde aantallen

Op 3 oktober 2009 werden in Nederland in totaal 161.535 vogels geteld, verdeeld over 184 soorten. Werden in 2008 nog (bijna) alle records gebroken, afgelopen jaar moesten we dus een flinke stap terug doen. Voor een vergelijking met eerdere birdwatch-resultaten, zie tabel 1. De birdwatch-evenementen van de laatste jaren (m.i.v. 2004) zijn qua telwijze goed te vergelijken (samen met die van 1996, zie ook Ottens 2005). In al deze jaargangen werden namelijk zowel trekkende als pleisterende vogels geteld. Door de opzet van het tellint kwam de nadruk in 2009 daarentegen meer op trekvogels te liggen.

	Totaal	Aantal soorten	Aantal telposten	Gem. aantal vogels per telpost
2009	161.535	184	130	1.243
2008	663.550	215	183	3.626
2007	474.581	208	150	3.164
2006	334.505	193	150	2.230
2005	355.836	201	125	2.847
2004	521.072	209	110	4.437
2003	189.955	166	70	2.714
2001	152.592	143	65	2.348
1999	91.249	132	70	1.304
1996	624.723	202	139	4.494
1989	504.359	212	183	2.756

Tabel 1. Samenvattende aantallen van de laatste Birdwatch-evenementen.

In de 'historie' van dit evenement (in veertien jaargangen gedurende 1989-2009: zie ook Ottens 2006-2009) is het totaal aantal vogels dat werd genoteerd inmiddels opgelopen tot maar liefst 8.439.546, wat neerkomt op 562.636 vogels gemiddeld per jaar. Tijdens de (World) Birdwatch van 2010 zullen we hopelijk de 9 miljoen overschrijden...

6.3 De Top Tien van 2009 nader bekeken

Figuur 1 geeft de 'ranglijst' weer van de tien meest waargenomen soorten in 2008. Zoals vanouds staat de Spreeuw weer fier bovenaan, nadat de Vink zich een jaar lang de absolute 'winnaar' mocht noemen.

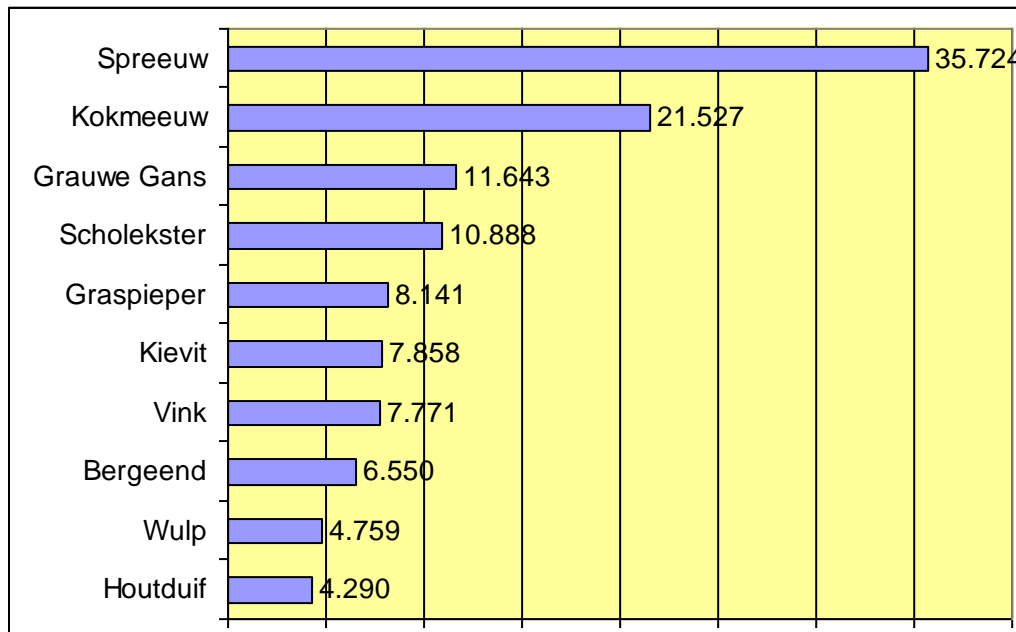

Fig. 2. Top Tien van de meest getelde soorten tijdens de Euro Birdwatch 2009.

Ook de overige geplaatste soorten doen vertrouwd aan, al zijn er toch enkele opvallende stijgers en dalers (zie voor een vergelijking Ottens 2009). Hieronder volgt een soortsgewijze uitwerking van de Nederlandse Top Tien:

1 Spreeuw (2008: nummer 2)

Na een intermezzo van een jaar, waarin de Vink het stokje overnam, belandde de Spreeuw gewoon weer op de vertrouwde nummer één-positie. En dat terwijl er alleen tijdens de birdwatch van 2001 minder Spreeuwen (34.636) werden geteld dan in 2009... Op een totaal van 1.188.102, worden trouwens gemiddeld 108.000 Spreeuwen per editie waargenomen.

Hierbij is het van cruciaal belang of er ergens (bijvoorbeeld in de Alblasserwaard) een slaapplaats naast een telpost leegloopt ('s ochtends) of volstroomt aan het eind van de middag. Getuige de aantallen die per telpost werden gemeld, was dat in 2009 niet het geval.

Zoals gebruikelijk werden de meeste Spreeuwen in een brede kuststrook geteld, met enkele uitschieters in het binnenland. Eén van de vier telposten van de Natuur- en Vogelwerkgroep De Alblasserwaard noteerde het grootste aantal (5.168), gevolgd door de Plattelandsvereniging Hei-Heg-Hoogeind (telpost Langakkers, Leende NB) met 4.000 vogels, St. Natuur- en Vogelwacht met 2.288 exemplaren (telpost Zuiderheide, Laren NH) en Vogelwerkgroep De Steltkluit telde er in het Verdrongen Land van Saeftinghe 1.902.

2 Kokmeeuw (4)

Uiteraard ontbrak ook de Kokmeeuw niet in de groep van de meest getelde soorten tijdens deze birdwatch. In het vorige verslag werd al opgemerkt dat Kokmeeuwen meestal in vergelijkbare aantallen worden vastgesteld tijdens de birdwatch, met daarbij vaak wel een wisselende positie in de Top Tien. De nummer twee-positie werd echter nog niet eerder gehaald. Traditioneel heeft de soort dit te danken aan de vogels die door de Vogelwacht Limburg en IVN-Roermond langs de Limburgse Maas worden geteld. Deze twee werkgroepen telden in 2009 samen waardoor de 6.759 door hen getelde Kokmeeuwen waarschijnlijk een juiste afspiegeling is van het aantal langs de maas trekkende vogels. Verder deed ook de Vogelwerkgroep Amsterdam een flinke duit in het zakje door 2.994 Kokmeeuwen te noteren, langs Polder IJdoorn.

3 Grauwe Gans (9)

Deze soort ontbrak deze Eeuw alleen 2001 en 2003 in de Top Tien. Gemiddeld werden per birdwatch (gedurende 2004-08) zo'n 14.959 Grauwe Ganzen geteld. Alleen in 1989 (2.454), 1999 (4.249), 2001 (2.942) en 2003 (1.899) werden beduidend minder Grauwe Ganzen waargenomen, wat waarschijnlijk het gevolg is van de telwijze toen. In die jaren werden namelijk alleen trekvogels geteld, terwijl er met ingang van 2004 ook wel pleisterende vogels worden meegenomen.

In 2009 dus 11.643 Grauwe Ganzen, maar grote groepen (of relatief hoge aantallen op een telpost) kwamen deze keer nauwelijks voor. Zo telde de Vogelbeschermingswacht Zaanstreek er 1.103 (Trekvogelpad-telpost Oosterdwarsweg-Ringvaart, NH) en Vogelwerkgroep Oriolus kwam op telpost De Biezenburcht (FL) tot 937 Grauwe Ganzen, en heeft Vogelwerkgroep IVN-Valkenswaard er 651 genoteerd (Trekvogelpad-telpost in de Amerongse Bovenpolder, UT).

4 Scholekster (10)

Bijna evenveel Scholeksters werden er geteld als in 2008. In 2004 werd het record gevestigd met 29.981, wat destijds resulteerde in een 6^e positie. Dat kwam toen voornamelijk doordat op Schiermonnikoog een zeer fanatieke werkgroep actief was. Deze keer heeft de soort zijn klassering te danken aan Avifauna Groningen. Deze vogelwerkgroep nam 9.981 van het totaal aantal Scholeksters voor haar rekening tijdens tellingen langs de Noordpolder (Groninger Waddenkust). Elders werden dus maar zeer bescheiden aantallen van deze soort vastgesteld.

5 Graspieper (3)

In een vorig verslag werd opgemerkt dat het lijkt alsof in de 'slipstream' meer dan gemiddelde aantallen Graspiepers meekomen als tijdens een birdwatch ook veel Vinken worden waargenomen. Beide soorten deden in 2009 een stapje terug, dus wellicht zit er een kern van waarheid in deze aanname. Het verschil met 2008 is bij de Graspieper echter niet zo groot als bij de Vink (zie aldaar).

De maxima die werden genoteerd vallen dus ook tegen, vooral in vergelijking met bijvoorbeeld vorig jaar, toen verscheidene telposten ruim boven de 1.000 Graspiepers telden. Nu waren het vooral een aantal telposten in Zeeuws-Vlaanderen die de grootste aantallen noteerden. Zo was Telpost Margarethapolder koploper met 670 ex., en had Telpost Breskens (ook in het voorjaar vaak goed voor deze soort) er 523, gevolgd door 't Hellegat (beide laatste VWG De Steltkluut) met 214 vogels. Bescheiden aantallen dus, vooral ingegeven door de wind.

6 Kievit (7)

Van deze soort worden echte trekbewegingen in ons land pas waargenomen als er sprake is van een aankomende vorstperiode. De birdwatch is daarvoor normaal gesproken (veel) te vroeg. Desondanks figureert deze soort meestal toch in de Top Tien. De grootste aantallen werden in 2009 door Vogelbeschermingswacht De Zaanstreek geteld, op telpost Kanaaldijk Neck-Spijkerboor, namelijk 1.116 vogels, Vogelwerkgroep Bathmen en Vogelwerkgroep de IJsselstreek volgen met resp. 609 en 546 Kieviten langs de Telposten Bontekoeweg en Brummen. Waarschijnlijk hebben die twee laatste telposten (gezien de onderlinge afstand) deels dezelfde Graspiepers geteld, die langs de IJssel vlogen.

7 Vink (1)

Na de hosannastemming van de voorgaande editie kon eigenlijk alleen maar een aderlating volgen. En dat blijkt: vorige keer nog 241.979 Vinken, nu werd ongeveer 3% hiervan vastgesteld... De week voorafgaand aan 3 oktober 2009 jaar waren nog maar zeer weinig Vinken in zuidelijke richting vetrokken vanaf Falsterbo in Zuid-Zweden. Gekoppeld aan het suboptimale weer tijdens de dag zelf, komen we tot dit aantal. Overigens komt het vaker voor dat enorme aantallen worden afgewisseld met zeer lage. In 2005 werden bijvoorbeeld maar 5.134 Vinken geteld, terwijl dat er een jaar eerder nog 56.841 waren. En het laagste aantal werd vastgesteld in 1999 (3.515), waarna drie jaren volgden met meer dan 20.000 Vinken (waarvan 2 jaargangen met meer dan 50.000 vogels).

Waarschijnlijk is dit grillige voorkomen een functie van de momentopname die een birdwatch toch is. En als de weersomstandigheden op die ene dag dan tegenvallen, dan vallen met name de aantallen van de kleinere trekvogels tegen (zie ook Graspieper).

8 Bergeend (27)

Voor zover is na te gaan, is dit de eerste keer dat deze soort een plaatsje in de Top Tien heeft bereikt. En het verschil tussen het laagste aantal tijdens een birdwatch (0 in 2001) en het hoogste aantal (in 2009) is bij weinig soorten zo extreem als bij de Bergeend. Net als bij die andere wadvogels in de Top Tien (zie Scholekster en Wulp) was het ook hier Avifauna Groningen die de bulk van de Bergeenden heeft waargenomen, met 5.386 vogels. De overige (relatief lage aantallen) Bergeenden werden verspreid over het land geteld, waaronder 841 vogels die door Vogelwerkgroep Etten-Leur langs Hellegatsplaten en Philipsdam zijn geteld.

9 Wulp (14)

Nog een nieuwkomer in de Top Tien. En ook de Wulp heeft zijn klassering vooral te danken aan de 3.827 die bij Noordpolderzijk (Groningen) aan het papier werden toevertrouwd door Avifauna Groningen. Overigens werden alleen in 2008 (6.277) en 2004 (7.053) meer Scholeksters geteld dan tijdens de laatste jaargang. In beide gevallen was dat te danken aan de eerder genoemde werkgroep (Natuur- en Vogelwerkgroep de Grutto, uit Weerselo OV) die Schiermonnikoog 'onveilig' maakte. Een paar goed geplaatste tellingen in het Waddengebied kunnen dus een groot verschil maken.

10 Houtduif (13)

Ook deze soort is maar zelden in de Top Tien te vinden, maar tijdens goed trekweer met (vooral) oostenwinden stijgt de positie. De Houtduif stond nog maar vier keer eerder tussen de tien meest waargenomen soorten, dat was in 1989 (19.927), 1999 (5.082), 2005 (5.643) en 2006 met 4.387 getelde vogels. Behalve de windrichting speelt ook een rol of er voldoende telposten in het (zuid)oosten des lands meedoen, zoals tijdens een tellint. Overigens doet 2009 nog redelijk mee, qua aantallen, en dat met een straffe zuidwestenwind.

6.4 Vergelijking met 1989 en 1999

Natuurlijk is een directe vergelijking met de birdwatch-evenementen van resp. tien en twintig jaar geleden niet goed mogelijk. Daarvoor waren deze tellingen te verschillend van opzet en aard. Zo volgden de tellinten in de drie jaargangen een andere route, al komen ze wel enigszins overeen (zie Buurma & Luiten 1991 en Huigen & Lensink 2000).

De tellinten van '89 en '99 verschillen iets, maar liepen toen grofweg vanaf IJmuiden, via Amsterdam (en Diemen) via het Gooi (en Hilversum) onderlangs de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe, om bij Velp de IJssel over te steken. Via de zuidelijke Achterhoek (het Montferland) werd uiteindelijk langs Winterswijk de Duitse grens geraakt.

Maar daarnaast hadden we in 1989 de beschikking over 183 telposten (langs een lint van 180 km.) en in 1999 waren dat er 70 (lint van 160 km.). Belangrijk verschil is echter dat het in 1989 en 1999 was gelukt om op regelmatige afstanden een telpost in te richten: in 1989 elke kilometer (!) en in 1999 om de drie km. Ter vergelijking: in 2009 hadden we gemiddeld iedere 9 km. een telpost en deze waren ook nog eens op onregelmatige afstanden van elkaar gelegen langs de route (zie ook fig. 1). Daarnaast zijn er andere factoren, zoals het weer, die het vergelijken van eendags-tellingen lastig maken. Desalniettemin is het natuurlijk heel leuk om de resultaten van deze drie 'mega-tellingen' eens naast elkaar te leggen.

Aantallen

Behalve bovengenoemde verschillen worden in Tabel 1 een aantal resultaten weergegeven. Zo werden in 1989 504.359 vogels geteld (gemiddeld 2.756 per telpost) en in 1999 waren dat er 91.249 (1.304 per telpost).

Het totaal van 1989 is vooral een functie van het aantal telposten, maar ook was het weer toen bijna perfect. Uitgerekend op de dag van de birdwatch hadden we toen een piekje in zonneschijn ten opzichte van de twee dagen ervoor (en daarna; Buurma & Luiten 1991). In dat opzicht (en ook het aantal telposten, zie Tabel 1) was deze telling te vergelijken met de birdwatch van 2008, toen bij vergelijkbare weersomstandigheden (maar met verspreide telposten) 663.550 vogels werden geteld (Ottens 2009).

In 1999 was het weer juist de spelbreker, wat eerdergenoemd totaal voor dat jaar al doet vermoeden. Op die dag trok een depressie vanaf de Noordzee over het land, die gepaard ging met krachtige wind en een regenfront. In de middag werd het toen droog, maar dat was te laat om de trekvogels te doen besluiten het luchtruim te kiezen (Huigen & Lensink 2000).

Met 161.535 getelde vogels lijken we het in 2009 dan nog goed te hebben gedaan. Maar wanneer we het totaal van de telposten langs het Trekvogelpad, 45.521 vogels, en het gemiddelde per telpost (1.138) bekijken, dan blijkt 2009 in absolute zin en relatief gezien toch het slechtst te 'scoren' van de drie jaren met een tellint. We weten dat dit met name te wijten is aan de weersomstandigheden van de laatste jaargang.

Soorten

De aantallen soorten en het soortenspectrum dat tijdens de drie tellingen werd vastgesteld loopt erg uiteen. In 1989 werden 212 soorten geteld, in 1999 ging het om 132 en de afgelopen jaargang waren het er 184.

Ook hier blijkt weer dat 1989 een topjaar was, alleen 2008 was beter met 215 soorten. Bijzonderheden die toen zijn waargenomen zijn o.a. een Notenkraker, een Draaihals, twee Roodpootvalken en 41 Krooneenden. De Spreeuw stond ook toen aan kop met maar liefst 269.633 exemplaren (fig. 3). Geen andere jaargang kan daar maar enigszins aan tippen, het dichtst in de buurt komt de birdwatch van 2007, met 220.428 getelde Spreeuwen.

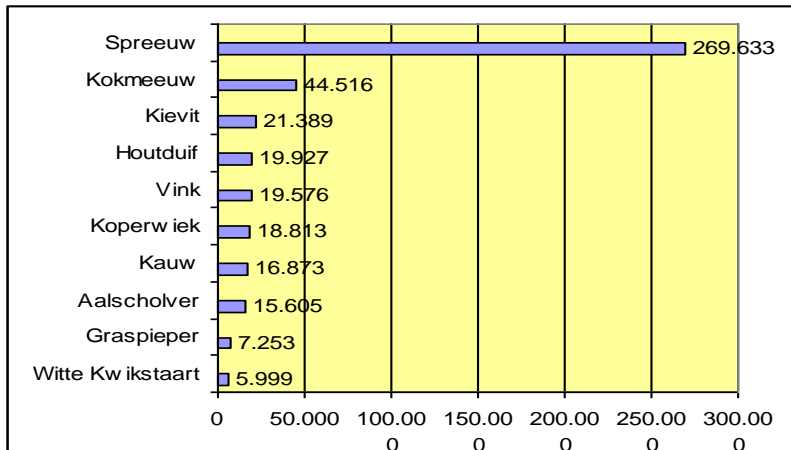

Fig. 3. Top Tien van 1989.

De editie van 1999 moest het doen met weinig soorten. Maar een Ortolaan, 560 Halsbandparkieten (waarvan 553 op één telpost), en 8 Gierzwaluwen waren bijzondere resultaten. Die laatste soort werd verder bijvoorbeeld alleen tijdens de birdwatches van 2007 (1) en 2001 (3) vastgesteld.

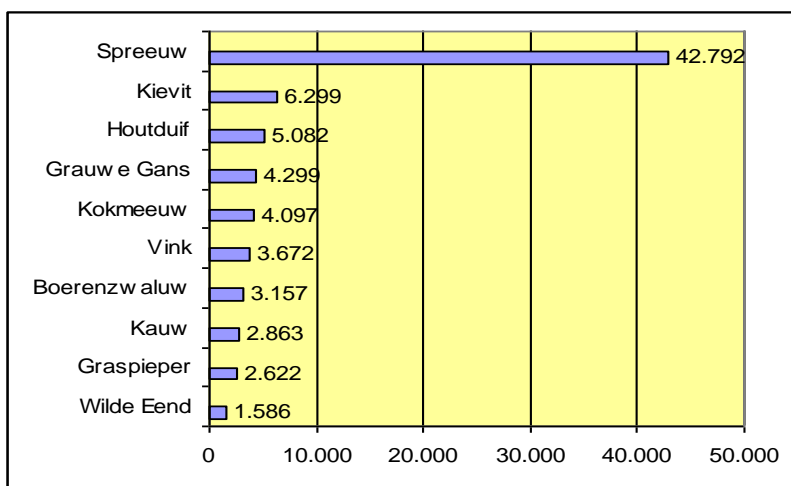

Fig. 4. Top Tien van 1999.

In totaal zijn tijdens de birdwatch-evenementen van 1989-2009 trouwens zo'n 255 soorten waargenomen, dat is iets minder dan de helft van alle soorten die sinds 1900 in Nederland zijn vastgesteld (ca. 500). Figuur 3 en 4 geven de Top Tienen van resp. 1989 en 1999 weer, terwijl fig. 2 die van 2009 laat zien.

6.5 Opvallende waarnemingen

Zang- en roofvogels die zoveel mogelijk boven land vliegen, hadden in 2009 erg veel last van de harde zuidwestenwind. **Zeevogels** werden hierdoor juist richting kust gedreven, waardoor leuke pelagische soorten werden waargenomen, zoals één Vale Pijlstormvogel, vier Noordse Pijlstormvogels, twee Noordse Stormvogels, zeven Middelste Jagers, zes Grauwe Pijlstormvogels, acht Kleinste Jagers, 13 Grote Jagers, (maar) twee Kleine Jagers, het respectabele aantal van 135 Jan-van-Genten, maar ook 158 Zwarte Zee-eenden en één Grote Zee-eend.

Vanwege dezelfde weersomstandigheden werden relatief weinig **roofvogels** aan het papier toevertrouwd, dit in sterk contrast met een zonnige birdwatch als die van 2007 (Ottens 2008). De aantallen vielen over de gehele linie enigszins tegen. Zo werden maar 278 Buizerds, 120 Sperwers, 32 Haviken en 31 Bruine Kiekendieven geteld. De schaarsere roofvogels waren in 2009 ook echt schaars, met o.a. zeven Visarenden, toch nog twee Wespendien, een Ruigpootbuizerd en een Zeearend. Ook de aantallen Slechtvalken (23) en Smellekens (21) zijn niet van de orde die we gewend zijn de laatste jaren.

Natuurlijk werden in 2009 de nodige **zeldzaamheden** en overige **schaarse soorten** waargenomen. Hoogtepunten waren o.a. een Grote Pieper en een Duinpieper, een Velduil, twee Pontische Meeuwen, vier Geelpootmeeuwen en een Zwartkopmeeuw. Onverwacht zijn toch wel twee Kwartels, 25 Lepelaars, vier Purperreigers, twee Grauwe Gorzen en de 29 Raven die aan het papier werden toevertrouwd. Die laatste werden natuurlijk vooral op de Veluwe waargenomen, waar telposten normaliter dun gezaaid zijn.

Met acht vogels werden beduidend minder Kleine Zilverreigers geteld dan voorgaande jaren (met als record de 106 vogels van 2004). De 226 getelde Grote Zilverreigers betekenden daarentegen een absoluut record, dat op 146 stond (in 2007). Waarschijnlijk is dat een indicatie dat deze soort een goed broedseizoen heeft gekend in 2009 (zowel in Nederland als elders).

Ook de **exoten** mogen in dit verslag niet ontbreken. Vooral de categorie waterwild deed het goed met 812 Nijlganzen en 702 (waarschijnlijk vooral, Grote) Canadese Ganzen, 13 Zwarte Zwanen, drie Heilige Ibissen en een Casarca. Van de inmiddels vier soorten parkietachtigen die in ons land verwilderde populaties hebben, werden alleen 21 Halsbandparkieten vastgesteld. Dat is een fractie van de totale populatie, maar een rechtstreeks gevolg van het feit dat er weinig telposten in stedelijk gebied waren gesitueerd.

7 De Euro Birdwatch in overig Europa

Ondanks het stormachtige weer (ook elders in Europa speelde dat verschillende zusterorganisaties parten), deden meer dan 67.000 mensen in 29 landen mee aan de Euro Birdwatch, verspreid over 3 en 4 oktober. BirdLife Partners van Portugal tot Turkije en van Malta tot Noorwegen organiseerden gezamenlijk 1.812 verschillende (tel)activiteiten rondom het thema vogeltrek. In sommige landen werden het hele weekend activiteiten georganiseerd. Tijdens het telweekend werden in totaal 2.892.251 vogels geteld. De meeste vogels werden in Rusland geteld (896.716: 837 activiteiten), gevolgd door Zweden (506.017: aantal activiteiten onbekend) en Hongarije (495.453: 137 activiteiten). Het hoogste aantal deelnemers was zoals altijd in Spanje actief: daar waren zo'n 30.000 vogelliefhebbers (en andere belangstellenden) op de been gebracht.

De Top Drie van meest getelde vogels in Europa bestaat uit de volgende soorten:

1. Spreeuw
2. Wilde Eend
3. Meerkoet

Helaas hebben we geen Europese totalen van deze soorten (of aantallen per land), maar in Bulgarije, Italië, Tsjechië, Hongarije, Servië, Zwitserland, Turkije en Roemenië was de Spreeuw de meest getelde soort.

De Wilde Eend scoorde alleen in Slowakije een toppositie, maar was in zeven andere landen vertegenwoordigd in de Top Drie.

Meerkoeten waren in Azerbeidzjan het meest algemeen, terwijl ze in Bulgarije, Litouwen, Roemenië, Servië, Slowakije, Zwitserland en Turkije in de Top Drie stonden.

Bijzondere soorten die in Europa werden genoteerd zijn o.a. een Amerikaanse Goudplevier en een Gestreepte Strandloper in Hongarije, 23 Steenarenden op trek in Finland, Oeraluil en Palmtortel (Italië), zeven Paarse Strandlopers in Letland (daar een zeldzaamheid), een Scharrelaar en een Kuhl's Pijlstormvogel in Zweden en een Aasgier op Malta.

8 Persaandacht

De birdwatch doet het altijd goed bij de pers. Onze persvoorlichters werden vaak gebeld door regionale radio- en televisieomroepen die vroegen om lokale contactpersonen. Zoals ook eerdere jaren het geval was hebben de deelnemende vogelwerkgroepen een conceptpersbericht gekregen dat ze naar eigen bevinden konden aanpassen en rondsturen. Hiervoor bestond veel belangstelling.

Wat de radio en TV betreft werd één van onze persvoorlichters de vrijdag voor de birdwatch al geïnterviewd door Radio Gelderland. Op 3 oktober waren er telefonisch interviews op Radio M en Omroep Flevoland. Persvoorlichter Hans Peeters ging op pad met RTL Nieuws voor een item, en Vroege Vogels TV maakte opnames bij een telpost (Durgerdam). Het NOS Journaal ging met Kees de Pater (Hoofd Communicatie, Vogelbescherming Nederland) naar een telpost, en het ANP belde op zaterdagavond voor de resultaten van de tellingen in Nederland (en stuurde ook een foto).
graaf).

Het radioprogramma 'Met het Oog op Morgen' (Radio 1) maakt geluidsopnames bij een telpost die te horen waren in hun rubriek '1 minuut', een geluidscollage van een gebeurtenis van de dag. Vroege Vogels Radio noemde op zondag de resultaten van de tellingen in Nederland, en op maandag werden we weer gebeld door Radio Gelderland.

De schrijvende pers liet zich ook niet onbetuigd. Zo verschenen vier artikelen in publieksbladen o.a. Landleven en Ezeltje Prik, en verscheen een groot artikel in het Nivon-blad 'Mens en Natuur'.

Ook op verschillende (landelijke en regionale) websites was er aandacht voor de Euro Birdwatch en/of het Trekvogelpad, naast de vele berichten op websites van vele deelnemende vogelwerkgroepen.

Maar vooral de regionale en plaatselijke kranten pakten groots uit met de Euro Birdwatch 2009. Verscheidene van deze kranten hadden het persbericht van de betreffende vogelwerkgroep overgenomen en afgedrukt, en op verschillende telposten kwamen journalisten uit de regio een kijkje nemen. Daarmee is dit evenement een uitstekende manier om aandacht te vragen voor vogelbescherming (met een kleine 'v') in het algemeen en vogeltrek in het bijzonder. Ook is het een goede gelegenheid voor een vogelwerkgroep om zich (weer) eens op de kaart te plaatsen en publiciteit te genereren voor hun eigen activiteiten.

9 Evaluatie

Na afloop van de birdwatch hebben de deelnemende vogelwerkgroepen een vragenlijstje voorgelegd gekregen om de meningen over de organisatie te kunnen peilen, en vooral om suggesties te verbetering van het evenement te ontvangen. Hierop kwamen 18 reacties binnen, die allemaal zeer bruikbaar waren. De volgende vragen zijn voorgelegd:

1. Wat vonden jullie van de organisatie van de Euro Birdwatch 2009? Hebben jullie suggesties of verbeteringen?

Door een blessure mijnerzijds verliep de organisatie van begin augustus tot half september niet goed (genoeg). Hieruit moeten we concluderen dat de organisatie van de birdwatch niet op de schouders van één persoon moet rusten. Evengoed is het niet handig gebleken om per werkgroep één persoon aan te schrijven, door vakanties e.d. kan de communicatie dan flinke vertraging oplopen.

Ook werd opgemerkt dat de organisatie wat laat op gang kwam, dat is iets waar we de volgende keren aan kunnen werken.

2. Waren de informatie en instructies duidelijk? Hebben jullie suggesties of verbeteringen?

Door bovengenoemd oorzaak had de informatievoorziening beter gekund, maar de regelmatige e-mail nieuwsbrieven werden door iedereen als zeer nuttig ervaren. Daar gaan we dus zeker mee door. Een goede suggestie waar we ook iets mee moeten doen was om meer informatie (en het aanmelden en instructies) beschikbaar te maken via onze website. Dat zou veel vragen en onduidelijkheden kunnen wegnemen.

3. Voor de telposten langs het Trekvogelpad: was het duidelijk waar jullie telpost 'lag'? Hebben jullie suggesties of verbeteringen?

Helaas heb ik soms zonder gebiedskennis de telposten uitgezocht, vooral aan de hand van Google Earth. In een enkel geval zorgde dat voor onduidelijkheden, maar uiteindelijk heeft iedereen zijn plekje kunnen vinden. In sommige gevallen was de 'toegewezen' plek helaas niet geschikt als telpost, dat is zeker een aandachtspunt voor een volgende keer.

4. Voor de telposten langs het Trekvogelpad: zouden jullie het leuk vinden om nog eens aan zo'n tellint mee te doen? Zo nee, waarom niet?

Door de werkgroepen die dit aanging werd deze vraag overwegend positief beantwoord. Het optuigen van een landelijk tellint heeft echter nogal wat om het lijf, dus zal het waarschijnlijk geen jaarlijks terugkerend fenomeen worden. Maar we zullen overwegen om het meer frequent te organiseren, dan tot nog toe het geval was (al dan niet met een andere route, door het rivierengebied of anderszins).

Overige suggesties

Goede suggesties voor de verbetering van de birdwatch waren o.a. nog om waarnemingen (sneller) met elkaar te delen gedurende de belronde is een goede, daar kunnen we de 'bel-ploeg' op instrueren. Ook het voorstel om meer (en eerder, maar ook langer) informatie op de website te plaatsen is een goed idee. Daar gaan we de volgende keer zeker iets mee doen.

Daarnaast werd (terecht) gevraagd om speciaal voorlichtingsmateriaal voor op de telpost (vlaggen, posters), ook voor de jeugd.

Ten aanzien van de methodiek werd opgemerkt dat de gegevens van de eerdere tellinten niet te vergelijken te zijn met die van dit jaar. Dat klopt natuurlijk. Maar zelfs al zouden we ieder jaar een tellint houden, dan zijn we nog teveel afhankelijk van toevalsfactoren (want maar één telling per jaar). Nog afgezien van het feit dat niet iedereen op dezelfde manier telt... Een andere opmerking in dit kader was om vaste teltijden te hanteren, in lijn met de landelijke telregels. Om onze gegevens beter met elkaar te kunnen vergelijken is dat inderdaad een goede suggestie. Aan de andere kant moet het wel een laagdrempelig evenement blijven, met verschillende 'instapniveaus'. Ondanks (of misschien, dankzij) de methodiek is het (zoals terecht werd aangegeven) ieder jaar weer een goed moment om het fenomeen vogeltrek, vogelbescherming (met een kleine letter) en ook de vogelwerkgroepen voor het voetlicht te brengen. Dat laatste is toch het belangrijkste doel van de dag.

Erg goed (en leuk) was de suggestie om de vele vaste telposten in Nederland één keer per jaar in de publiciteit te brengen. Daarvoor is de birdwatch natuurlijk een uitstekende gelegenheid. Dit zal dus met de mensen van trektellen.nl en SOVON worden opgenomen.

Tenslotte werd opgemerkt dat het opvallend vaak slecht weer is tijdens de birdwatch... Tja, daar kunnen we niet veel aan doen. Gelukkig maar misschien. Overigens hadden we in drie van de laatste zes jaargangen toch gewoon goed weer!

10 Bronnen

Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C.J. 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 2. Haarlem/Utrecht.

Buurma, L. S. & Kluiters, J. 1991. 183 x 12 uur Vogeltrek in Nederland: een verslag en een poging tot evaluatie van de Nationale Vogeltrekdag op zondag 8 oktober 1989. Rapport, Vogelbescherming Nederland, Zeist.

Huigen, P. & Lensink, R. 2000. Vogeltrek in Weer en wind: World Birdwatch 1999. Vogelbescherming Nederland, Zeist.

LWVT & SOVON. 2002. Vogeltrek over Nederland. Haarlem.

Ottens, G. 2004. Tellen van Schier tot Cadzand. Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 2 oktober 2004.

Ottens, G. 2006. Alle vogels verzamelen! Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 1 oktober 2005. Zeist.

Ottens, G. 2007. Vogelaars kijken met de wereld mee. Verslag van de World Birdwatch in Nederland op 7 oktober 2006. Zeist.

Ottens, G. 2008. Mistige morgen, schone dag. Verslag van de Euro Birdwatch in Nederland op 6 oktober 2007. Zeist.

Ottens, G. 2009. Vinken door het dak! Verslag van de World Birdwatch in 2008. Zeist

Dankwoord

Allereerst wil ik hierbij natuurlijk de honderden enthousiaste tellers (verenigd in onderstaande vogelwerkgroepen) bedanken die op zaterdag 3 oktober 2008 mee hebben geholpen om van deze Euro BirdWatch (weer) een succes te maken:

Altenatuur, Avifauna Groningen, Haagse Vogelbescherming, IVN- Noord-Holland-Noord, Madese Natuurvrienden, Natuur- en Vogelwacht Alblasserwaard, Natuur- en Vogelwacht Bakkeveen, Natuur- en Vogelwacht Vijfheerenlanden, Natuur- en vogelwerkgroep De Krimpenerwaard, Natuur- en vogelwerkgroep ' De Grutto' , Natuur- en VWG Rotta, Natuurvereniging Gorredijk e.o., Natuurwerkgroep De Reest, Natuurwerkgroep Liempde, Plattelandsvereniging Hei-Heg-Hoogeind , St. Natuur- en Vogelwacht, Telgroep de Bloedberg, Telgroep de Braamberg, Telgroep de Horde, Telgroep de Uithof, Telgroep Haarzuilens, Telpost Leersumse Veld, Twentse VWG, Ver. Natuur-Vogelbescherming Noordwijk , Vogel- en Natuurwacht Zuid-Flevoland, Vogel- en Natuurwerkgroep Zundert, Vogelbeschermingswacht Noord-Veluwe, Vogelbeschermingswacht Zaanstreek, Vogelgroep IVN Oirschot, Vogel-Vleermuis en Vlinderwerkgroep Noordrand, Vogelwacht De Maasheggen , Vogelwacht Limburg, Vogelwacht Uden e.o., Vogelwacht Uffelte e.o., Vogelwacht Utrecht afd. Nieuwegein, Vogelwacht Utrecht afd. Vechtplassen, VWG 't Duumpje, VWG 't Gooi, VWG 't Hökske, VWG Alkmaar , VWG Amsterdam, VWG Arnhem e.o. , VWG Bathmen, VWG Borculo-Ruurlo, VWG Boxtel, VWG De Haeselaar, VWG De Hoekse Waard, VWG De Hop, VWG De IJsselstreek, VWG De Kempen, VWG De Klamper, VWG De Kulert, VWG De Peel, VWG De Roerstreek, VWG De Steltkluut, VWG De Zwaluw, VWG Eibergen, VWG Etten-Leur, VWG IVN- Alphen a/d Rijn, VWG IVN- Amstelveen, VWG IVN- Bakel-Milheeze-Rips, VWG IVN- De Ronde Venen & Uithoorn , VWG IVN- Ede, VWG IVN- Elsloo 'de Wouw', VWG IVN- Haren, VWG IVN- Helden, VWG IVN- Kerkrade 'De Fuut' , VWG IVN- Lunteren/Barneveld, VWG IVN/ Nuenen, VWG IVN- Nuth, VWG IVN- Oisterwijk, VWG IVN- Oss, VWG IVN- Roermond, VWG IVN- 's-Hertogenbosch, VWG IVN- Tiel/ Rivierenland, VWG IVN- Vaals, VWG IVN- Valkenswaard, VWG IVN- Waterland , VWG KNNV- Apeldoorn, VWG KNNV- Eindhoven, VWG KNNV- Stichts Hollands Polderland, VWG KNNV- Tilburg, VWG Koudekerk/Hazerswoude, VWG Losser, VWG Midden Overijssel, VWG Midden-Brabant, VWG Midden-Kennemerland, VWG Nederweert , VWG Oost-Veluwe, VWG Ootmarsum, VWG Oriolus, VWG Ouderkerk a/d Amstel, VWG Ridderkerk/Barendrecht, VWG Rijk van Nijmegen, VWG Schouwen-Duiveland , VWG Sittard, VWG Texel, VWG Tholen, VWG Voorne, VWG Wijk bij Duurstede , VWG Zoetermeer, VWG Zuidoost-Achterhoek, VWG Zwijndrechtse Waard en Telgroep Langekampweg.

Daarnaast waren Martin Hierck en de overige fotografen onmisbaar bij de totstandkoming van dit verslag.

Bij Vogelbescherming Nederland gaat het om de volgende collega's (en vrijwilligers):, Rob en Thea Bremer, Marieke Dijksman, José van Doorn, Connie Duivenvoorde, Joost Hartog, Pien Eekhout, Martin en Carin Malestein, Pauline van Mechelen, Hans Peeters, Jasper de Rooter, Jan Joost Peskens, Ania Sharwood-Smith, Kim Wheeler en Monique Wisman.

Bijlage 1: Totalen per soort Euro BirdWatch 3 oktober 2009

Aalscholver	1.943	Grote Bonte Specht	54
Appelvink	12	Grote Gele Kwikstaart	53
		Grote Jager	13
Baardmannetje	3	Grote Lijster	187
Barmsijs	3	Grote Mantelmeeuw	268
Bergeend	6.550	Grote Pieper	1
Blauwe Kiekendief	4	Grote Stern	8
Blauwe Reiger	214	Grote Zee-eend	1
Boerenwaluw	1.411	Grote Zilverreiger	226
Bontbekplevier	7	Grutto	17
Bonte Kraai	4		
Bonte Strandloper	88	Halsbandparkiet	21
Boomklever	28	Havik	32
Boomkruiper	36	Heggemus	61
Boomleeuwerik	51	Heilige ibis	3
Boompieper	26	Holenduif	784
Boomvalk	9	Houtduif	4.290
Brandgans	1.709	Houtsnip	12
Brilduiker	11	Huismus	218
Bruine Kiekendief	31	Huiswaluw	57
Buizerd	278		
		IJsgors	1
Canadese Gans	702	IJsvogel	12
Casarca	1		
		Jan van Gent	135
Dodaars	11		
Drieteenmeeuw	2	Kauw	1.994
Duinpieper	1	Keep	54
Dwergmeeuw	5	Kemphaan	4
		Kievit	7.858
Eider	28	Kleine Jager	2
Ekster	137	Kleine Mantelmeeuw	591
		Kleine Plevier	1
Fazant	43	Kleine Zilverreiger	8
Fitis	1	Kleinste Jager	8
Fuut	167	Kluut	470
		Kneu	2.800
Geelgors	112	Knobbelzwaan	516
Geelpootmeeuw	4	Kokmeeuw	21.257
Gele kwikstaart	11	Kolgans	9
Geoorde Fuut	64	Koolmees	276
Glanskop	17	Koperwiek	590
Goudhaantje	16	Krakeend	601
Goudplevier	1.158	Kramsvogel	52
Goudvink	19	Kruisbek	22
Grasmus	20	Kuifduiker	1
Graspieper	8.141	Kuifeend	837
Grauwe Gans	11.643	Kuifmees	15
Grauwe Gors	2	Kwartel	2
Grauwe Pijlstormvogel	6		
Groene Specht	35	Lepelaar	25
Groenling	651		
Groenpootruiter	21		

Matkop	10	Tafeleend	284
Meerkoet	1.368	Tapuit	13
Merel	163	Tjiftjaf	38
Middelste Jager	7	Toendrarietgans	7
Middelste Zaagbek	17	Torenavalk	109
		Tortelduif	2
Nijlgans	812	Tureluur	1.819
Nonnetje	2	Turkse tortel	118
Noordse Pijlstormvogel	4		
Noordse Stern	4	Veldleeuwerik	352
Noordse Stormvogel	2	Velduil	1
Oeverloper	3	Vink	7.771
Oeverpieper	2	Visarend	7
Oeverzwaluw	1	Visdief	94
Ongedetermineerd	122	Vlaamse Gaai	1
Ooievaar	16		
		Waterhoen	10
Parelduiker	1	Waterpieper	4
Patrijs	6	Waterral	3
Pijlstaart	1100	Watersnip	395
Pimpelmees	163	Wespendief	2
Pontische Meeuw	2	Wilde Eend	2.546
Purperreiger	4	Winterkoning	59
Putter	574	Wintertaling	1.002
		Witgatje	14
Raaf	29	Witte Kwikstaart	1.803
Rietgors	206	Wulp	4.759
Rietzanger	3		
Ringmus	445	Zanglijster	874
Roek	201	Zeearend	1
Roodborst	32	Zeekoet	7
Roodborsttapuit	36	Zilvermeeuw	1.574
Roodkeelduiker	1	Zilverplevier	168
Rosse Grutto	11	Zwarte Kraai	1.062
Rotgans	352	Zwarte Mees	12
Ruigpootbuizerd	1	Zwarte Roodstaart	2
		Zwarte Ruiters	10
Scholekster	10.888	Zwarte Specht	2
Sijs	576	Zwarte Stern	1
Slechtvalk	23	Zwarte Zee-eend	158
Slobeend	426	Zwarte Zwaan	13
Smelleken	21	Zwartkop	1
Smient	1.762	Zwartkopmeeuw	1
Sneeuwgorst	12		
Sperwer	123		
Spreeuw	35.724		
Staartmees	92		
Steenloper	51		
Steenuil	1		
Stormmeeuw	532		
Strandleeuwerik	9		